

PRAWO O NOTARIACIE

**WPROWADZENIE
ALEKSANDER OLESZKO**

PRAWO

© NOTARIACIE

Prawo jest na naszej stronie!

www.profinfo.pl
www.wolterskluwer.pl

- codzienna aktualizacja
- pełna oferta
- zapowiedzi wydawnicze
- rabat na zamówienia zbiorcze do negocjacji
- uproszczony sposób zakupu e-mailem: zamowienia@profinfo.pl

PRAWO O NOTARIACIE

**WPROWADZENIE
ALEKSANDER OLESZKO**

Stan prawny na 1 sierpnia 2006 r.

Redakcja:
Dagmara Wachna

Redakcja serii:
Alicja Pollesch

Wydawca:
Justyna Kossak

Skład, łamanie:
4 Strony Świata

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. 2006

ISBN: 83-7444-340-5

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
(dawniej: Polskie Wydawnictwa Profesjonalne Sp. z o.o.)

Redakcja Wydawnictw Książkowych i Czasopism Prawniczych
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00

Redakcja Książek
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
I. Wprowadzenie	11
Uwagi wstępne	13
1. Status prawny notariusza w systemie ustroju państwowego	15
1.1. Notariat w systemie państwowego porządku prawnego	15
1.2. Powołanie na stanowisko notariusza	24
1.3. Przymus notarialny	30
1.4. Obowiązek dokonania czynności notarialnej	32
1.5. Wynagrodzenie notariusza za dokonanie czynności notarialnej	42
2. Charakter samorządu notarialnego	54
2.1. Samorząd jako zawodowa korporacja notariuszy	54
2.2. Samorząd jako przymusowe zrzeszenie zawodowe	56
2.3. Samorząd jako gwarancja autonomii notariatu	57
2.4. Kadencyjność niektórych funkcji w organach samorządu notarialnego	58
3. Asesorzy i aplikanci notarialni	63
3.1. Sytuacja prawna asesora	63
3.2. Sytuacja prawna aplikanta notarialnego	67
II. Akty prawne	71
Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. — Prawo o notariacie	73
Dział I. Ustrój notariatu	73
Rozdział 1. Przepisy ogólne	73
Rozdział 2. Powoływanie i odwoływanie notariuszy	76
Rozdział 3. Obowiązki i prawa notariuszy	80
Rozdział 4. Samorząd notarialny	84

Rozdział 5. Nadzór nad notariatem i odpowiedzialność notariuszy za szkody	88
Rozdział 6. Odpowiedzialność dyscyplinarna	90
Rozdział 7. Aplikanci i asesory notarialni.	94
Dział II. Czynności notarialne.	109
Rozdział 1. Przepisy ogólne	109
Rozdział 2. Tryb dokonywania czynności notarialnych	111
Rozdział 3. Akty notarialne.	112
Rozdział 4. Poświadczenia	114
Rozdział 5. Doręczanie oświadczeń	115
Rozdział 6. Protokoły.	116
Rozdział 7. Protesty	116
Rozdział 8. Przyjmowanie na przechowanie.	117
Rozdział 9. Wypisy, odpisy i wyciągi oraz przechowywanie aktów notarialnych.	117
Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej notariuszy	119
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 kwietnia 1991 r. w sprawie sporządzania niektórych poświadczeń przez organy samorządu terytorialnego i banki	121
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 1991 r. w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością notariuszy i organów samorządu notarialnego	123
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 kwietnia 1991 r. w sprawie prowadzenia ksiąg notarialnych oraz przekazywania na przechowanie dokumentów sądom rejonowym	127
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej	131
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 sierpnia 1997 r. w sprawie wynagrodzenia notariusza za czynności związane z przekazywaniem zakładowych budynków mieszkalnych oraz w sprawie wysokości niektórych opłat sądowych.	139

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w sprawie wynagrodzenia notariusza za czynności notarialne podwyższenia kapitału akcyjnego lub połączenia niektórych banków.	141
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 stycznia 1998 r. w sprawie określenia stałych opłat notarialnych za czynności związane z utworzeniem spółek zarządzających portami lub przystaniami morskimi.	143
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 sierpnia 2001 r. w sprawie pobierania przez notariuszy opłat sądowych od wniosków o wpis do księgi wieczystej zamieszczanych w aktach notarialnych.	145
Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (wyciąg)	149
Rozporządzenie Ministra Finansów i Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu poboru przez notariuszy podatku od spadków i darowizn, prowadzenia rejestru podatku oraz trybu wykonywania przez notariuszy czynności związanych z poborem podatku	151
Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad poboru podatku od czynności cywilnoprawnych	155
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie organizacji aplikacji notarialnej.	161
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 grudnia 2005 r. w sprawie wysokości opłaty za udział w egzaminie konkursowym na aplikację notarialną.	165
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 grudnia 2005 r. w sprawie wysokości opłaty rocznej wnoszonej przez aplikantów notarialnych na szkolenie.	167
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 grudnia 2005 r. w sprawie wysokości opłaty egzaminacyjnej za udział w egzaminie notarialnym.	169

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie pytań na egzamin konkursowy na aplikację notarialną.	171
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie pytań i tematów na egzamin notarialny.	175
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie komisji egzaminacyjnej do spraw aplikacji notarialnej oraz szczegółowego trybu i sposobu przeprowadzania egzaminu konkursowego i notarialnego.	179
Uchwała nr 40/2003 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 9 sierpnia 2003 r. — Regulamin urzędowania Krajowej Rady Notarialnej	189
Zarządzenie nr 4 Prezesa Krajowej Rady Notarialnej z dnia 8 listopada 2002 r. — Regulamin wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej.	193
Uchwała nr 19 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 12 grudnia 1997 r. — Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza.	197
Zielona Księga. Prawo spadkowe i testamenty.	209

Wykaz skrótów

- k.p.c.** — ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
- KRN** — Krajowa Rada Notarialna
- M. Pod.** — Monitor Podatkowy
- NPN** — Nowy Przegląd Notarialny
- NSA** — Naczelny Sąd Administracyjny
- OSA** — Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSNAPiUS** — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
- OSNC** — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNP** — Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy
- OTK ZU** — Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy
- PiP** — Państwo i Prawo
- POP** — Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
- pr. not.** — ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. — Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369 z późn. zm.)
- PS** — Przegląd Sądowy
- SA** — Sąd Apelacyjny
- SN** — Sąd Najwyższy
- TK** — Trybunał Konstytucyjny
- TPP** — Transformacja Prawa Prywatnego

I. Wprowadzenie

Uwagi wstępne

Ustawą z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 163, poz. 1361) dokonano z dniem 1 stycznia 2006 r. kolejnej, tym razem najszerszej, nowelizacji ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. — Prawo o notariacie (tekst jedn.: — Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369 z późn. zm.).

Na podstawie art. 10 pkt 3 ustawy o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, od dnia 1 stycznia 2006 r. stosuje się znowelizowane przepisy w zakresie art. 12 § 2, art. 72b § 1, 2, 4 i 5, art. 71c, art. 71d § 1 i § 3–9, art. 71e–71g oraz art. 71k § 2 i 3, art. 74 w nowym brzmieniu, a także dodane art. 74a–74i. Pozostałe zmiany weszły w życie z dniem 10 września 2005 r.

W zakresie innych zawodów prawniczych ustawa o zmianie znowelizowała również ustawę z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058 z późn. zm.) oraz ustawę z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059 z późn. zm.).

Głównym celem dokonanych zmian odnoszących się do wymienionych zawodów prawniczych było umożliwienie szerszego dostępu do aplikacji adwokackiej, radcowskiej oraz notarialnej. Samorządność tych zawodów prawniczych została więc w istotny sposób ograniczona. Organizatorami i podmiotami odpowiedzialnymi za nabór na aplikację oraz wyniki egzaminu aplikanckiego przestały być samorzady wymienionych zawodów prawniczych, nabór na aplikację notarialną następuje w drodze egzaminu konkursowego, zaś egzamin konkursowy przeprowadzają komisje egzaminacyjne do spraw aplikacji notarialnej (przy naborze kandydatów na tę aplikację) powołane przez ministra sprawiedliwości.

Nie jest to jedyne ważne ograniczenie samorządności korporacyjnej notariuszy. Należy także zwrócić uwagę na gruntownie zmienioną przez ustawodawcę tak zwaną zasadę zawodowości notariusza. W literaturze przedmiotu, a także w orzecznictwie, jednoznacznie eksponuje się wysokie wyma-

gania zawodowe w stosunku do notariusza jako osoby zaufania publicznego. Dotyczą one nie tylko kwalifikacji merytorycznych notariusza, ale także jego obowiązków jako osoby pełniącej funkcje publiczne państwa, w wyznaczonym przez ustawodawcę zakresie, w sferze stabilizacji praworządnego obrotu prawnego i poczucia bezpieczeństwa. Przy dokonywaniu czynności notarialnej notariusz nie może reprezentować interesów żadnej ze stron tej czynności. Jako „obiektywny strażnik” praworządności (sędzia bez sporu) winien wpływać na takie kształtowanie stosunków prawnych, które ma służyć przyjaźnie obywatelowi, a przede wszystkim zapobiegać sporom mogącym powstać na gruncie prowadzonych czynności. Mając na uwadze wskazane funkcje zawodowe notariusza powszechnie przyjmuje się potrzebę takiego kształtowania tego stanowiska, ażeby notariusz prezentował najwyższy stopień przygotowania zawodowego, konieczny dla sprawowania tego urzędu. Z pewnością należy podzielić pogląd prof. M. Nesterowicza (UMK w Toruniu), iż „jako osiągnięcie w zbliżaniu się do europejskich standardów prawa wykonywania zawodów prawniczych przyjmuje się nowy system naboru na aplikacje prawnicze, zniesienie limitów, ujednoczenie pytań w skali kraju i ograniczenie testów tylko do prawa. O przyjęciu na aplikację decydować ma jedynie wiedza prawnicza kandydata, a nie pochodzenie i znajomości” (*Lepiej mniej pytań, ale istotnych*, Rzeczpospolita z 23 lutego 2006 r.). Trzeba jednak zapytać, czy dokonana nowelizacja prawa o notariacie z pewnością zapewnia właściwy nabór na aplikację, a następnie powołanie na notariusza. Obecne wydanie zbioru prawa o notariacie koncentruje uwagę na tych właśnie zmianach.